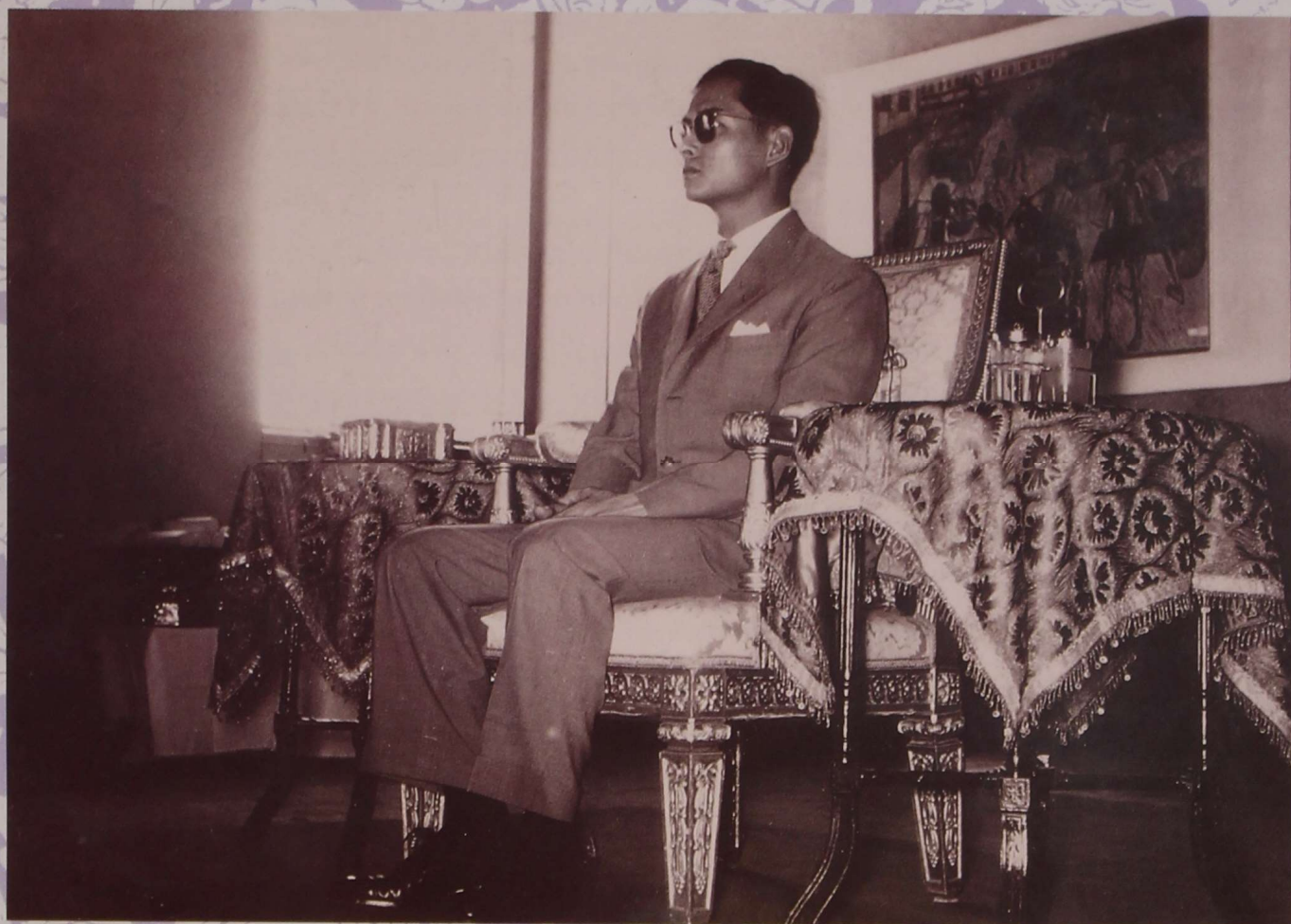

1712
2518/22

สาร FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER กรมศิลปากร

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๗ ประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ISSN 0857-572X

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เป็นพิพิธภัณฑ์สถานประเภทศิลปะร่วมสมัยของไทยที่กรมศิลปากรได้จัดตั้งขึ้น และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๐

อาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ เป็นสถาปัตยกรรมแบบประยุกต์ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกและศิลปะไทยอย่างลงตัว เป็นอาคารสถาปัตยกรรมที่งดงาม ถือเป็นโบราณสถานที่สำคัญเป็นแบบอย่างสถาปัตยกรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งขณะนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว อาคารนี้เดิมสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่ทำการของโรงภาพพิมพ์ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และได้ปรับให้เป็นหอศิลป์แห่งชาติ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๗

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้รวบรวมงานศิลปะสมัยใหม่ของศิลปินที่มีชื่อเสียงของทุกยุคทุกสมัยมาจัดแสดงไว้ในนิทรรศการถาวรเป็นจำนวนมาก นับแต่ภาพฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ภาพพระบรมฉายาลักษณ์และจิตรกรรมไทย ประเพณี งานศิลปะร่วมสมัยทุกประเภทนับแต่ยุคแรกจนถึงปัจจุบัน ผลงานทุกชิ้นเป็นผลงานทรงคุณค่าทั้งทางด้านสุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ของวงการศิลปะในประเทศไทยอย่างแท้จริง

นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ยังมีเนื้อที่สำหรับนิทรรศการหมุนเวียนที่กว้างขวาง มีการหมุนเวียนจัดแสดงผลงานของศิลปินทั้งในและนอกประเทศที่น่าสนใจ ให้ผู้ชมได้มีโอกาสชื่นชมอยู่เสมอ ผลงานเหล่านี้เป็นผลงานที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่า เป็นผลงานที่มีมาตรฐานทั้งด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ หรือแม้แต่งานศิลปะการจัดวาง (Installation) สรุปความรวมในภาพลักษณ์งานด้านทัศนศิลป์ทั้งมวลนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและให้บริการทางด้านการศึกษามากมายในหลายลักษณะ อาทิ การจัดอบรม สัมมนา บรรยาย นำชมการบริการด้านห้องสมุด และอื่นๆ รวมทั้งมีร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึก มีหนังสือศิลปะ สูจิบัตร นิทรรศการ ไปรษณีย์ และของที่ระลึกที่น่าสนใจไว้บริการแก่ผู้เข้าชม เปิดให้บริการวันพุธ-อาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. เว้นวันจันทร์-อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ค่าเข้าชมคนไทย ๑๐ บาท ต่างชาติ ๓๐ บาท

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ตั้งอยู่ที่ถนนเจ้าฟ้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ ๒๔๒๖๓๙, ๒๔๑๒๒๒

ข้อมูล : เรียบเรียงจากเอกสารแนะนำพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
ภาพปก : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงเป็นประธานเปิดการแสดง
ศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๓ ณ หอศิลป์ บริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕
โดย : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

สาร กรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๗ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

ส

บ ข ศ
สิ ส ป ๗ ก ๗

- ☐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการพิเศษ เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย
- ☐ กรมศิลปากร สร้างพระธรรมจักรทองคำ ทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ☐ รมช.สมศักดิ์ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ
- ☐ สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ จัดพิธีไหว้ครู ประจำปี ๒๕๔๒
- ☐ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชุมพร เชิญชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน ๒๕๔๒
- ☐ กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติทั่วประเทศ

๒

๗

๗ น
ก ร ม ศ ส ๗

- ☐ การสร้างพระธรรมจักรทองคำ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒
- ☐ พระธาตุบังพวน

๗

๗

๗ ก ๗ ๗ ม
๗ ๗ ๗ ๗ ๗

- ☐ "คุณภาพและมาตรฐานสถาบันทางศาสนา"
- ☐ ภูมิปัญญาชาวบ้าน...ครูของท้องถิ่น

๑๐

๗

๗ ส ม ๗
๗ ๗ ๗ ๗ ๗

- ☐ ชนมเบื่อง เครื่องว่าง จากวังหลวง

๑๔

๗

๗ น ๗
๗ ๗ ๗ ๗ ๗

- ☐ สิ่งแทนองค์พระพุทธรูปเจ้าจากภูถ้ำพระ
- ☐ วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ประจำเดือนกรกฎาคม

๒๑

ที่ปรึกษา	กองบรรณาธิการ	ฝ่ายภาพและศิลปกรรม	จัดทำโดย
นายกิม	นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม	นายสิงห์คม บริสุทธิ์	ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
นายภิรมย์	นางสาวศรีภัทรา หอมชื่น	นายชาญณรงค์ คงโกคา	สำนักงานเลขานุการกรม
นางกนกพร	นางสาวนรินทร์ พรหมน้อย	นางสาววรรณี แจ่มนาม	กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
นายอาร์ก	นางสาววันเพ็ญ พระเลิศวิ	นางสาวกรอุมา นุตะครินทร์	กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
นายวิระ	นางสาวจุฑาทิพย์ หงษ์ทอง		โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐
	นายลักษณะมณ กาญจนินทุ	ฝ่ายจัดการ	๒๒๒-๐๙๓๔
บรรณาธิการอำนวยการ	นายชวลิต ประสันแพงศรี	นางเพียงใจ นุตะครินทร์	โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔
นายจุมล	นางสาวปาริชาติ คำจ้อย	นายทวีศักดิ์ ท้ามไธสง	
	นางสาวณัฐรากร พลัประสิทธิ์	นายบัณฑิต ศิริรัมย์	พิมพ์ที่
ผู้ช่วยบรรณาธิการ		นางสาวน้ำฝน จินชวัน	โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย
นางสาวอารีพร	อำนวยการบริหาร	นายฤกษ์ชัย ท้วพิทย์	โทร. ๒๒๒-๐๙๓๔-๗๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการพิเศษ เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

คณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้มีมติเห็นชอบให้กำหนดแนวทางการดำเนินงานวันอนุรักษ์มรดกไทย พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๔ ตามเนื้อหาของการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสืบทอดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ได้จัดนิทรรศการพิเศษเนื่องในโอกาสดังกล่าว ประจำปี ๒๕๔๒ เรื่อง **“ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น”** สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดนิทรรศการพิเศษนี้ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๒ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา รัฐบาลได้ประกาศให้วันที่ ๒ เมษายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติและแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ทรงส่งเสริมและสงวนรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมไทยทุกสาขาให้พัฒนาตลอดมา และยังให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของศิลป-

วัฒนธรรมอันเป็นมรดกล้ำค่าของชาติ

นิทรรศการพิเศษเรื่อง **“ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น”** เป็นการนำมรดกวัฒนธรรมจากวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาค ว่าด้วยปัจจัยสี่แห่งการดำรงชีวิต ได้แก่ ภูมิปัญญาไทยในอาหารไทย ภูมิปัญญาไทยจากที่อยู่อาศัย ภูมิปัญญาไทยสานทอ สายใยสุพรรณิการ์ และภูมิปัญญาไทยในการแพทย์แผนไทย โดยดำเนินเรื่องตามแนวทางดังนี้

- การอนุรักษ์ คือ องค์ความรู้แห่งภูมิปัญญาไทย
- การสืบสาน คือ คุณค่าที่พึงสืบสานให้คงอยู่
- การสร้างสรรค์ คือ แนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน

ผู้ที่สนใจสามารถเข้าชมนิทรรศการได้ ณ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ระหว่างวันที่ ๑๔ มิถุนายน-๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งจะช่วยปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย ให้เกิดความรัก ความหวงแหนวัฒนธรรมไทย และช่วยให้สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้

□ □ □

กรมศิลปากร สร้างพระธรรมจักรทองคำ ทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ด้วยในปีมหามงคล พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ (๗๒ พรรษา) ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็ได้เตรียมการสมโภชเป็นมหามงคลโดยทั่วไป

ในการนี้ ผู้อยู่ในวงการพระศาสนาได้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและเป็นพุทธมามกะ ทรงเห็นแก่พระศาสนา และทำนุบำรุงเป็นอย่างยิ่งตลอดมา ยิ่งความปิติยินดีแก่เหล่าพสกนิกรชาวพุทธอย่างหาที่สุดมิได้

จึงได้พร้อมใจกันทั้งภาคราชการผู้ที่เป็นศาสนิกชนชาวพุทธ รวมทั้งพระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่ ได้รวมความคิดสร้างพระธรรมจักรทองคำถวายองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ในปีมหามงคล พุทธศักราช ๒๕๔๒ นี้ ครั้นเมื่อดำริแล้วได้ดำเนินการออกแบบโดย นายพนวัฒน์ สมพันธ์ นายช่างศิลปกรรม ๑๐ กรมศิลปากร จัดสร้างโดยสวนช่างสิบหมู่ สถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร โดยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อ

เจตนาอันเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์ประมุขของชาติเป็นสำคัญ การดำเนินการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา และที่สำคัญคือ พระภิกษุสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่หลายรูปได้มีความเมตตาให้การอนุเคราะห์ตลอดเวลา เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มงคลาจารย์ พระสุเมธาธิบดี พระธรรมสิริชัย พระธรรมราชา นวภัทร พระธรรมกวี พระเทพประสิทธิ์มณฑิ พระราชธรรมนิเวศ พระราชภาวนาวิกรม พระราชวรมณี เป็นต้น

ความหมายในการประดับพลอยธรรมชาติ เนื่องจาก พระ

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๗๒ พรรษา ในปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นปีที่ ๒๑๔ ในยุครัตนโกสินทร์

จึงได้พิจารณากำหนด พลอยสีแดงจำนวน ๒๐๘ เม็ด และพลอยสีเหลืองบุษราคัมจำนวน ๑๐ เม็ด (ประดับเลข ๙ ไทย) ที่เสาพระธรรมจักร ซึ่งหมายถึงรัชกาลที่ ๙ ทรงทศพิศราชธรรม ๑๐ ประการ

□□□

รมช. สมศักดิ์ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างเป็นทางการ

ฯพณฯ นายสมศักดิ์ ปรีศนันทกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการและคณะ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร และกรมอาชีวศึกษา ได้เดินทางเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการ

การ ในฐานะแขกของกระทรวงวัฒนธรรมของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เดินทางไปกรุงปักกิ่ง นครนานกิงและนครเซี่ยงไฮ้ ในวันที่ ๒-๗ มิถุนายน ๒๕๔๒

การเดินทางไปยังกรุงปักกิ่ง รัฐมนตรีฯ พบ

กับ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมของจีน นาย Hun Jiazheng เพื่อหารือในเรื่องความร่วมมือด้านวัฒนธรรมไทย-จีน และมีการประชุมเพื่อวางแผนปฏิบัติด้านวัฒนธรรมกับนาย Ai Quing Chun รัฐมนตรีฝ่ายวัฒนธรรมของจีน และหารือกับผู้นำท่านอื่นๆ ด้วย

จากนั้นที่นครนานกิง และนครเซี่ยงไฮ้ ฯพณฯ รัฐมนตรีได้ศึกษาและรับทราบสภาพบรรยากาศด้านสังคมเมืองใหม่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การจัดการศึกษาและการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างดี นอกจากนี้ยังไปชมวิธีการบริหารจัดการ การจัดหาสถานที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ของจีน การอนุรักษ์รักษา และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา

การจัดการวัฒนธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สำหรับจุดมุ่งหมายของการเดินทางไปในครั้งนี้ ก็เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และความร่วมมือของสองฝ่าย ในด้านวัฒนธรรมและสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำนโยบายด้านวัฒนธรรมของจีน รวมทั้งยังมุ่งส่งเสริมความร่วมมือด้านโบราณคดี โบราณวัตถุ โดยเฉพาะการขยายความร่วมมือทางเครื่องถ้วยโบราณของจีน ซึ่งมีการขุดพบเสมอในประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนพิจารณาแนวทางที่ไทยและจีนจะมีบทบาทการร่วมมือกันในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศในด้านศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ หัตถกรรม วัฒนธรรมชุมชน การจดหมายเหตุ หอสมุดด้วย

□ □ □

สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ จัดพิธีไหว้ครู ประจำปี ๒๕๔๒

สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร จัดประกอบพิธีไหว้ครูสามัญ และครูศิลปะ ประจำปี ๒๕๔๒ พร้อมทั้งแจกประกาศนียบัตร แก่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง ปีการศึกษา ๒๕๔๑ และมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลน ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ โรงละครแห่งชาติ และหอประชุมวิทยาลัยนาฏศิลป์ โดยอธิบดีกรมศิลปากร (นายนิคม มูลิกะคามะ) เป็นประธาน

ประเพณีการไหว้ครู เป็นการแสดงความเคารพผู้มีพระคุณด้วยการบวงสรวงบูชา ซึ่งนับถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งของบรรดาศิลปินทั่วไป โดยเฉพาะศิลปินทางนาฏดุริยางคศิลป์นั้น เชื่อและนับถือกันว่าวิชาทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์มีกำเนิดมาจากเทพเจ้า และได้ถ่ายทอดมาสู่มนุษยโลก สืบต่อผ่านครูอาจารย์ มาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน

พิธีการไหว้ครูทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ในปัจจุบันส่วนใหญ่ดำเนินตามแบบแผนที่สืบทอดมาแต่โบราณ และบางครั้งอาจแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อจุดประสงค์ในการสร้างศรัทธาให้เกิดมีมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการไหว้ครูของเหล่าศิลปินนั้น ย่อม

มีพิธีเป็นพิเศษมากกว่าการไหว้ครูตามปกติ เรียกว่า “พิธีครอบ” พิธีไหว้ครูและพิธีครอบ เป็นพิธีที่ท่านโบราณจารย์ได้กำหนดระเบียบและบัญญัติแบบแผนไว้ โดยกำหนดว่าถ้าเป็นศิษย์ที่หัดโขนละคร ครูผู้ใหญ่จะทำพิธีไหว้ครู และครอบให้ต่อเมื่อศิษย์ได้หัดรำ เพลงช้า-เพลงเร็วได้ กล่าวง่ายๆ คือ สามารถที่จะแสดงเป็นตัวเสนา หรือนางกำนัลได้ ถ้าเป็นศิษย์ที่หัดดนตรีปี่พาทย์ ก็ต้องสามารถร่วมบรรเลงเพลง โหมโรงได้จบ ซึ่งนับว่าดีเป็นพอที่จะออกบรรเลงในงานสวดมนต์เย็น และฉันทะเข้าได้

การไหว้ครู และครอบโขน-ละคร เป็นการไหว้ครูที่มีขั้นตอน และมีการประกอบพิธีหลายอย่าง สามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้ คือ

ขั้นที่ ๑ ไหว้ครูเมื่อเริ่มเรียน ซึ่งเรียกว่า “คำนับครู” ในขั้นนี้ครูผู้ใหญ่จะเป็นผู้กำหนดวัน โดยจะใช้วันพฤหัสบดีเป็นวันประกอบพิธี

ขั้นที่ ๒ เมื่อฝึกหัดได้พอสมควร สามารถออกแสดงเป็นตัวประกอบได้บ้าง ก็จะทำพิธีไหว้ครูในขั้นที่ ๒ เพื่อต่อเพลงหน้าพาทย์ และในตอนท้ายครูผู้ใหญ่จะเป็นผู้ครอบศีรษะครูที่สำคัญให้กับศิษย์ทีละคน พร้อมทั้งประสาทพรมงคล ในขั้นนี้เรียกว่า “พิธีครอบ”

ขั้นที่ ๓ เป็นการไหว้ครูเมื่อศิษย์มีความสามารถที่จะเป็นครูผู้ประกอบพิธี ซึ่งสมมุติเป็นพระภิกษุ จะทำพิธีครอบศีรษะครู พร้อมมอบอาวุธศิลป์ ศร พระขรรค์ และอุปกรณ์การแสดง และบอกอนุญาตให้ไปเป็นครู ขั้นนี้เรียกว่า “พิธีครอบและรับมอบ”

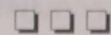
ขั้นที่ ๔ ไหว้ครูเมื่อเริ่มเรียนหน้าพาทย์สูงสุด คือ หน้าพาทย์องค์พระพิราพเป็นหน้าพาทย์สูงสุดทั้งทางดนตรี และนาฏศิลป์ ผู้ที่จะเรียนต้องมีความรู้ความสามารถขั้นสูง มีคุณวุฒิ วิทยุติ สมควรแล้ว ครูผู้ใหญ่จึงจะทำการสอนให้ ในขั้นนี้เรียกว่า “พิธีครอบเพื่อต่อหน้าพาทย์องค์พระพิราพ”

ขั้นที่ ๕ ไหว้ครูเมื่อรับให้เป็นผู้ประกอบต่อไป ขั้นนี้นิยมประกอบพิธีภายหลังการไหว้ครูครั้งใหญ่ประจำปี เมื่อเสร็จสิ้นพิธีครอบและรับมอบแล้ว ครูผู้ใหญ่จะเรียกศิษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณ-

สมบัติครบถ้วนตามบทบัญญัติให้เข้ามา แล้วมอบพรตำรา ไม่เท่า และศีรษะครูที่สำคัญ พร้อมทั้งประสิทธิ์-ประสาทกรรมสิทธิ์และพรมงคลให้ ถ้าครูผู้มอบให้ยังคงมีชีวิต สามารถประกอบพิธีได้ ตนเองจะไม่ประกอบพิธีเป็นอันขาด นอกจากครูจะอนุญาตเช่นเดียวกับขนบบัญญัติทางด้านดนตรี ในขั้นนี้เรียกว่า “พิธีครอบและรับมอบให้เป็นผู้ประกอบพิธี”

ขั้นตอนการไหว้ครูทางนาฏศิลป์-โขน-ละครนี้ ศิลปินบางท่านอาจได้รับประกอบพิธีไม่ครบ ทั้ง ๕ ขั้นตอนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละท่าน และตามความเห็นของครูผู้ใหญ่

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ ถ.ราชินี โทร. ๒๒๔๑๕๐๔ ต่อ ๑๐๔

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชุมพร เชิญชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน ๒๕๔๒

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชุมพร จัดกิจกรรมแสดงศิลปะพื้นบ้าน หนึ่งทะเล-มโนราห์ เป็นประจำทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (ของต้นเดือน) ไปจนถึงเดือนกันยายน ๒๕๔๒ ซึ่งมีรายการแสดงต่างๆ ดังนี้

เสาร์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๒	- การแสดงมโนราห์ คณะจินตนา โสภาคศิลป์
อาทิตย์ที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๒	- การแสดงหนึ่งทะเล คณะสมเกียรติ เสียงทอง
เสาร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๒	- การแสดงมโนราห์ คณะเพ็ญศรี ทศनिया
อาทิตย์ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๒	- การแสดงหนึ่งทะเล คณะอาจัน ตลุง ต.ช.ส.
เสาร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๒	- การแสดงมโนราห์ คณะสะพรั่ง สวีศิลป์
อาทิตย์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๒	- การแสดงหนึ่งทะเล คณะจารย์น้อย สงวนศิลป์
เสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒	- การแสดงมโนราห์ ของโรงเรียนศรียาภัย (จ.ชุมพร)
อาทิตย์ที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒	- การแสดงหนึ่งทะเล คณะสาคร สมวงศ์

การแสดงจัดขึ้นภายในห้องประชุมอเนกประสงค์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชุมพร ระหว่างเวลา ๑๓.๓๐-๑๖.๓๐ น. ทุกรายการ โดยไม่ต้องเสียค่าเข้าชมใดๆ ทั้งสิ้น สอบถามรายละเอียดได้ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชุมพร ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร โทร. (๐๗๗) ๕๐๔๑๐๕

กิจกรรมของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
และหอสมุดแห่งชาติทั่วประเทศ

วัน เดือน ปี	รายการ	สถานที่
เดือน มิ.ย.-ก.ค. ๒๕๔๒	- โครงการนำความรู้สู่ชุมชน (โดยหอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก สงขลา)	- โรงเรียนบ้านดาล อ.เมือง และโรงเรียนวัดป่าขาด อ. สิงหนคร จ.สงขลา
เดือน มิ.ย.-ก.ค. ๒๕๔๒	- โครงการเผยแพร่ความรู้สู่ท้องถิ่น (โดยหอสมุดแห่งชาติ นครศรีธรรมราช)	- โรงเรียนบ้านน้ำโจ และ วัดพัทธสีมา จ.นครศรีธรรมราช
ทุกวันเสาร์ของเดือน มิ.ย.-ก.ค. ๒๕๔๒	- กิจกรรมส่งเสริมความรู้และนันทนาการ	- หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่
๑ ก.ค.-๒๔ ต.ค. ๒๕๔๒	- นิทรรศการเรื่อง "เครื่องดนตรีพื้นเมืองเหนือ"	- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เชียงใหม่
๕ ก.ค. ๒๕๔๒	- การแสดงรำอวยพร งานแข่งขันเคมีโอลิมปิกระหว่าง ประเทศ ครั้งที่ 31 (โดยวิทยาลัยนาฏศิลปกรุงเทพฯ)	- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๑๐ ก.ค. ๒๕๔๒	- รายการบรรเลง "แซมเบอร์ดนตรีเข้า"	- โรงละครแห่งชาติ (โรงเล็ก)
๑๓-๓๑ ก.ค. ๒๕๔๒	- วันสำคัญของไทย (วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา)	- หอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก สงขลา
๑๔-๑๗ ก.ค. ๒๕๔๒	- เทศกาลภาพยนตร์เก๋ยอนเงาดีตราลิก	- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ร้อยเอ็ด
๑๕-๓๑ ก.ค. ๒๕๔๒	- วันเข้าพรรษา	- หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ
๒๐-๓๑ ก.ค. ๒๕๔๒	- วันเข้าพรรษา	- หอสมุดแห่งชาติ วัดเจริญสมณกิจ ภูเก็ต
๒๔ ก.ค.-๒๔ ต.ค. ๒๕๔๒	- นิทรรศการเรื่อง รำลึกพุทธคุณพุทธทาสภิกขุ	- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ไชยา

หมายเหตุ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
หอสมุดแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการ

การสร้างพระธรรมจักรทองคำ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๒

รณีย์ แก้วนิยม

สถาบันศิลปกรรม

ด้วยในปีมหามงคล พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ (๗๒ พรรษา) ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็ได้เตรียมการสมโภชเป็นมหามงคลโดยทั่วไป

ในการนี้ ผู้อยู่ในวงการพระศาสนาได้เห็นว่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและเป็นพุทธมามกะ ทรงเห็นแก่พระศาสนาและทำนุบำรุงเป็นอย่างยิ่งตลอดมา ยิ่งความปิติยินดีแก่เหล่าพสกนิกรชาวพุทธอย่างหาที่สุดมิได้

จึงได้พร้อมใจกันทั้งภาคราชการ ผู้ที่เป็นศาสนิกชนชาวพุทธ รวมทั้งพระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่ ได้รวมความคิดสร้างพระธรรมจักรทองคำถวาย

องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ในปีมหามงคล พุทธศักราช ๒๕๔๒ นี้ ครั้นเมื่อดำริแล้วได้ดำเนินการออกแบบโดย นายพนวัฒน์ สมพันธ์ นายช่างศิลปกรรม ๑๐ กรมศิลปากร จัดสร้างโดยส่วนช่างสิบหมู่ สถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร โดยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อเจตนาอันเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อองค์ประมุขของชาติเป็นสำคัญ การดำเนินการได้รับการสนับสนุน

จากกรมการศาสนา และที่สำคัญคือ พระภิกษุสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่หลายรูป ได้มีความเมตตาให้การอนุเคราะห์ตลอดเวลา

ลักษณะของพระธรรมจักร ประกอบด้วย ตัววงล้อธรรมจักร เสารองรับธรรมจักร ฐานรับที่โคนเสาธรรมจักร ตัวพระธรรมจักร เป็นลักษณะกลมวงล้อรอบ และด้านหน้าหลังแบนแบบกงล้อเกวียน มีซี่ก้าเว้นช่องทะลุเป็นซี่ๆ จำนวนรวม ๑๖ ซี่ วงล้อและก้ารวมทั้งดุม มีลวดลายบุณฑและฝัฟลอยประกอบ ส่วนล่างลงมาเป็นเสาบุนด้วยทองคำเป็นลวดลาย มีบางส่วนฝัฟลอยแดง ประกอบส่วนฐานล่างสุดเป็นฐาน ๘ เหลี่ยม ผิวเรียบฐานบนมีลวดลาย

และฝัฟลอยซ้อนบนฐานล่างตามแบบ

ความหมายในการประดับพลอยธรรมชาติ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระชนมพรรษา ครบ ๗๒ พรรษา ในปี ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นปีที่ ๒๑๔ ในยุครัตนโกสินทร์

(อ่านต่อหน้า ๑๗)

พระธาตุบังพวน

อรุณกสิกร์ ก้อนแก้ว

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ๗ ขอนแก่น

พระธาตุบังพวน ตั้งอยู่ในเขตบ้านพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย หากคิดจะเดินทางไปกราบนมัสการปูชนียสถานแห่งนี้สามารถกระทำได้อย่างสะดวกสบายด้วยรถยนต์ โดยออกเดินทางจากตัวจังหวัดหนองคายมาตามทางหลวงหมายเลข ๒ (หนองคาย-อุดรธานี) ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เมื่อถึงสามแยกบริเวณบ้านหนองสองห้องให้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๑ อีกประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ก็จะพบวัดพระธาตุบังพวนอยู่ทางขวามือ

พระธาตุบังพวน หนองคาย

พระธาตุบังพวน : เรื่องราวและรูปลักษณะ

ตำนานอุรังคธาตุ...ตำนานสำคัญของภาคอีสานได้เล่าถึงการสร้างพระธาตุบังพวนว่า สร้างขึ้นโดยพระเจ้ากรุงเวียงจันทน์พระองค์หนึ่ง และหมื่นกลางโองเจ้าเมืองเวียงคุก เพื่อประดิษฐานพระบรมธาตุกระดูกหัวหน้า ๒๙ องค์ ที่พระอรหันต์ได้อัญเชิญมาจากเมืองราชคฤห์ ส่วนทางโบราณคดีนั้นยังไม่พบหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด สันนิษฐานว่าคงสร้างขึ้นก่อนสมัยพระเจ้าโพธิสาราช (กษัตริย์ของอาณาจักรล้านช้างพระองค์หนึ่งครองราชย์ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑) หลักฐานการสร้างเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกของล้านช้างเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๒๒ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้มีการบูรณะวัดขึ้นมาใหม่อีกครั้งโดยมีพระครูเจติยานุรักษ์เป็นผู้นำ ต่อมาในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๐๓ องค์พระธาตุบังพวน

ซึ่งทรุดเอียงอยู่แล้วก็ได้หักพังทลายลงมา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๐ กรมศิลปากรจึงได้บูรณะพระธาตุขึ้นมาใหม่ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น ๑,๔๙๕,๐๐๐ บาท

องค์พระธาตุบังพวนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เป็นธาตุเจดีย์ฐานทรงสี่เหลี่ยม ซ้อนด้วยฐานบัวคว่ำ ๒ ชั้น ก่อนถึงส่วนของเรือนธาตุที่ทำเป็นห้องสี่เหลี่ยมทึบโดยมีซุ้มอยู่ทั้ง ๔ ทิศ ด้านบนเป็นทรงระฆังรูปสี่เหลี่ยม ต่อด้วยปล้องไฉนทรงสี่เหลี่ยมซ้อน ๓ ชั้น เพื่รองรับส่วนของยอดทรงบัวเหลี่ยมและปลียอดทรงเหลี่ยมลดขนาดเรียวแหลมขึ้นไปลักษณะขององค์พระธาตุในปัจจุบันนั้น

เป็นรูปแบบบูรณะของกรมศิลปากร โดยสร้างเลียนแบบพระธาตุองค์เดิม

นอกจากองค์พระธาตุบังพวนที่เป็นประธานของพระอารามแล้ว ภายในวัดยังมีอาคารและเจดีย์อีกหลายองค์ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในเขตวัด อันประกอบด้วย กลุ่มเจดีย์ทั้งใหญ่และเล็กจำนวน ๑๕ องค์ วิหาร ๓ หลัง อุโบสถ ๑ หลัง บ่อน้ำโบราณและเนินดินอีก ๙ แห่ง โดยทั้งหมดมีกำแพงอิฐรูปสี่เหลี่ยมกันเป็นขอบเขต ซึ่งกำแพงทิศเหนือมีสภาพค่อนข้างดีกว่ากำแพงด้านอื่น โบราณสถานเหล่านี้ ส่วนใหญ่กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่งและบูรณะแล้ว

สัตตมหาสถานแห่งอีสานตอนบน

เมื่อองค์พระธาตุบังพวนล้มลง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้พบโบราณวัตถุประมาณ ๑๓๐ ชิ้น โดยเฉพาะ

พระพุทธรูปบุเงิน-ทองนั้น พบอยู่จำนวนมาก ที่สำคัญ คือ จารึกฐานพระบองค์หนึ่งทีกล่าวถึงชื่อธาตุบังพวน ระบุพระนามของพระโพธิสาลราชและพระเจดีย์ศรีสัตตมहाทาน แสดงให้เห็นว่า องค์พระธาตุของวัดนี้คงสร้างมาแล้วอย่างช้าที่สุดก่อนสมัยพระโพธิสาลราช ส่วนการกล่าวถึง “พระเจดีย์ศรีสัตตมहाทาน” น่าจะเกี่ยวกับคติการสร้างเจดีย์เพื่อจำลอง สถานที่ที่เกี่ยวของกับพระพุทธองค์ ๗ แห่ง ได้แก่

๑. โพธิบัลลังก์ ต้นโพธิอันเป็นสถานที่พระพุทธองค์ประทับตรัสรู้ และภายหลังการตรัสรู้พระองค์ก็ได้ประทับอยู่ในลำดับแรก

๒. อนิมมิสสกะ สถานที่พระพุทธองค์เสด็จมาประทับยืนทอดพระเนตรโพธิบัลลังก์ โดยมิได้กะพริบพระเนตรตลอด ๗ วัน เป็นลำดับที่ ๒ เรียกว่า “อนิมมิสเจดีย์” อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโพธิบัลลังก์

๓. จังคมเสฏฐะ สถานที่พระพุทธองค์เสด็จ

พระพุทธรูปในซุ้ม

ธาตุบวรที่วัดพระธาตุเชิงชุม

จกกรมในลำดับที่ ๓ เพื่อแสดงปาฏิหาริย์ และบรรเทาความกัษา ของเทวดา โดยเนรมิตรัตนจกกรมขึ้นทางทิศเหนือ เรียกว่า **รัตนจกกรมเจดีย์**

๔. **รัตนขระ** สถานที่พระพุทธองค์ประทับนั่งพิจารณาพระอภิธรรมปิฎกในลำดับที่ ๔ ในเรือนแก้วที่เทพดาเนรมิตถวาย เรียกว่า **รัตนขระเจดีย์** ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

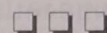
๕. **อชปาลนิโครธ** สถานที่พระพุทธองค์ประทับใต้ต้นไทร ซึ่งเป็นที่พักของคนเลี้ยงแพะ เพื่อเสวยวิมุตติผลสมบัติในลำดับที่ ๕ ทรงมีพุทธปฏิภาตอนางมาร ว่าพระองค์ทรงละกิเลส

หมดสิ้นแล้ว เรียก **อชปาลนิโครธเจดีย์** อยู่ทางทิศตะวันออก

๖. **มุจจลินทะ** สถานที่พระพุทธองค์ประทับใต้ต้นจิกเสวยวิมุตติผลในลำดับที่ ๖ ไกลสระน้ำโดยมีพญานาคนามว่า “มุจจลินท์” ขึ้นมาแผ่พังพานป้องกันพระพุทธองค์จากลมและฝนเรียกว่า “มุจจลินท์เจดีย์” อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้

๗. **ราชายตนะ** สถานที่พระพุทธองค์ประทับใต้ต้นเกด เสวยวิมุตติผลสมบัติ ๗ วัน โดยมีพระอินทร์ถวายผลสมมติพิภพและมีสองพาดิษย์หนุ่มถวายข้าวสัตตุง จึงเกิดอุปาสกในพุทธศาสนาขึ้นเรียกว่า “ราชายตนะเจดีย์” อยู่ทางทิศใต้

พระเจดีย์ในกลุ่มสัตตมहाสถานเหล่านี้ มีรูปทรงแตกต่างกันออกไป ดังเช่นรัตนขระเจดีย์ ทางทิศตะวันตกของโพธิบัลลังก์ เป็นเจดีย์ทรงปราสาทที่แสดงถึงอิทธิพลศิลปะจากล้านนา ส่วนมุจจลินท์เจดีย์ทางทิศใต้ของโพธิบัลลังก์ ทำเป็นพระพุทธรูปนาคปรกอยู่ใกล้กับสระน้ำ เป็นต้น ในปัจจุบันกรมศิลปากรได้สร้างทางเดินปูอิฐ และติดตั้งป้ายชื่อเรียกเจดีย์ แต่ละองค์ไว้แล้ว ผู้มาเยี่ยมชมจึงสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเพลิดเพลิน

“คุณภาพและมาตรฐานสถาบันทางศาสนา”

โดย

อธิบดีกรมศิลปากร (นายนิคม มูลิกะคามะ)

ในการประชุมสัมมนาถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการทั่วประเทศ
และมรอาวาสผู้สันทนุหนวัดในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม

ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ ท่าवासูกรี

วันพุธที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๒

ประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน ด้านตะวันตกจรดมหาสมุทรอินเดีย ด้านตะวันออกมหาสมุทรแปซิฟิก ด้านทิศเหนือเป็นผืนแผ่นดินใหญ่เชื่อมกับประเทศพม่า ลาว จีน ที่ตั้งของประเทศสามารถติดต่อกับประเทศต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นทางทะเล หรือทางบกตามเส้นทางสายแพรไหม

ในดินแดนประเทศเราจากการค้นคว้าทางโบราณคดีได้ทราบว่า มีร่องรอยที่อยู่อาศัยของคนมา

การสร้างเพื่อพลีบูชาวิญญาณหรืออิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์บ้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอยบ้าง เช่น รูปเขียนมือแดง รูปสัตว์ป่า รูปคนล่าสัตว์ รูปคนจับปลา ภาพเขียนบนเพิงผา พบได้ทั่วไปทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศ รวมทั้งภาคกลางด้านตะวันตกแถบจังหวัดกาญจนบุรี เป็นภาพเขียนสีฝุ่นแดงผสมยางไม้มีอายุราวนับพันๆ ปี ยังเหลือร่องรอยให้เราได้ศึกษามาจนทุกวันนี้

หลักฐานดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าคนนิรนามที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยเหล่านี้ รู้จักรักสวยรักงามสามารถถ่ายทอดจินตภาพจากวิถีชีวิตประจำวันออกเป็นภาพได้งดงาม เช่นเดียวกับคนในแผ่นดินอื่นๆ

พัฒนาการทางเทคนิค สำหรับการขีดเขียนตลอดจนรูปสลักที่พบในประเทศมีพื้นฐานเกิดจากการ

ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และคนอาศัยสืบต่อกันมาจนถึงบัดนี้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ ปี คนเหล่านี้ได้สร้างสรรค์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ตามขีดความสามารถของพวกเขามาตั้งแต่โบราณ

ศิลปวัฒนธรรมของคนยุคต้นๆ เป็นเรื่องของ

ติดต่อกันหรือการแลกเปลี่ยนกับคนเผ่าอื่นๆ หรือคิด
ขึ้นเองตามธรรมชาติ

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๗-๑๒ ได้ค้นพบ
หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ จดหมายเหตุของ
โบเตเลมีได้ศึกษาเรื่องราวของคนทางทิศตะวันออกของ
ประเทศอินเดีย เรียกคนดินแดนแถบนั้นว่า Cryse และ
Golden Khesones หรือดินแดนทองและแหลมทอง
หรือสุวรรณภูมิ ว่าเป็นแหล่งที่มีสินค้าเครื่องเทศ
ที่สำคัญกับการพบโบราณวัตถุ ตะเกียงแบบโรมัน
ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญทางโบราณคดี ยืนยันว่าดินแดน
แถบนี้มีคนต่างเผ่าได้เดินทางเข้ามาค้าขายในดินแดน
สุวรรณภูมิจริงๆ หรือติดต่อกับเมืองอะเลคซันเดรีย
ได้นำเครื่องมือเครื่องใช้เข้ามาแถบตำบลพงดึก
(ท่าน้ำ) จ.กาญจนบุรี และยังได้พบลูกปัดจำนวนมาก
แถบท่าเรือคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ท่าเรือ เมือง
ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เมืองนครชัยศรี และเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
เป็นต้น

ต่อมาระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ พัฒนา
การทางสังคมในแถบอินโดจีนก้าวหน้ามากขึ้น เป็น
ที่ตั้งชุมชนอยู่อาศัยร่วมกับชาวพื้นบ้านที่สืบต่อมา
จากคนก่อนประวัติศาสตร์ จนกระทั่งสามารถตั้งชุมชน
เป็นบ้านเป็นช่องได้สำเร็จ

มีการสร้างที่อยู่อาศัยโดยวัสดุท้องถิ่นทำมา
หากินในทางกลีกรรรม หาชของป่าและทำการประมงเป็น
พื้นฐาน จนพวกนักบวชโยคีและดาบสชาวอินเดีย
เดินทางเข้ามาค้าขายได้เผยแพรศาสนาและนำเอา
รูปเคารพเข้ามาด้วย เพื่อเผยแพรศาสนาและความเชื่อ
อิทธิพลเหล่านี้ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทาง
ศาสนาและจริยธรรมจนคนพื้นเมืองหันมานับถือศาสนา
ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูแทนการนับถือผี มี
การสร้างเทวาลัย พุทธสถานขนาดเล็กเป็นที่ประดิษ-
ฐานรูปเคารพตามแบบชาวอินเดีย ตามชายฝั่งทะเล
หรือชุมชนท่าเรือโบราณ เป็นต้น

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้น ศิลปะชาวอินเดีย
แทรกซึมเข้ามากับศาสนาใหม่ เช่น ศาสนาฮินดู หรือ
ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ในที่สุดคนพื้นเมือง
ก็สามารถคิดดัดแปลงรูปแบบของครูช่างศิลปะชาว

อินเดีย และพัฒนามาเป็นศิลปะของตนเองซึ่งเห็น
ได้ ซึ่งพบโดยทั่วไปตามฐานอาคารสิ่งก่อสร้าง เช่นที่
พบทั่วไปในงานศิลปะทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย
เชียงแสน อู่ทอง อโยธยา และรัตนโกสินทร์ แบ่งออก
เป็นประเภทใหญ่ๆ คือ สถาปัตยกรรม งานประติมา-
กรรม มีทั้งประติมากรรมลอยตัว และประติมากรรม
ตกแต่ง

งานด้านจิตรกรรม ซึ่งได้พบภาพเขียนสีบน
ลายปูนปั้น และภาพจำหลักอยู่บ้าง รวมทั้งวรรณกรรม
และการละเล่น นอกจากศิลปะต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว
ยังได้พบศิลาจารึกเป็นจำนวนมากที่ใช้อักษรจากอินเดีย
และภาษาบาลีสันสกฤตผสมกับคำพื้นเมือง

จากหลักฐานทางโบราณคดีภายในประเทศ
เราพบอิทธิพลจากอินเดียและจีน เข้ามาผสมผสาน
กับฝีมือช่างชาวพื้นเมือง จนสำแดงออกมาในศิลปะที่
เราเรียกว่า ศิลปะไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๔

ประเทศไทยมีมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม
มากมาย และสืบทอดกันมาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์
สืบมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์
และวัดเป็นศูนย์กลางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของ
ชาติ

แต่เนื่องจากการศึกษาเรื่องราวของวัฒนธรรม
ความเป็นอยู่ของคนในอดีต รวมทั้งพัฒนาการทาง
สังคมที่สืบทอดพัฒนาการจากวัฒนธรรมก่อนประวัติ-
ศาสตร์ นักโบราณคดียังไม่สามารถศึกษาค้นคว้า และ
วิจัยอย่างทั่วถึง ประกอบกับมีการพัฒนาทางวัตถุ
รวดเร็วมาก มีการทำลายหลักฐานสำคัญของชาติอยู่
ตลอดเวลา ไม่สามารถควบคุมพื้นที่และหลักฐานได้
เพราะยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาวิจัย
ทุกสาขา ประกอบกับไทยกำลังเผชิญกับคลื่นลูกใหม่
ที่ไหลตามสังคมอุตสาหกรรมเข้ามาทำลายภูมิปัญญา
ท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชาติ เพราะประเทศที่มี
ศักยภาพสูงกว่าจะกลืนเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของ
ประเทศที่มีศักยภาพอ่อนแอกว่า จะเป็นอันตรายต่อ
วิถีชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น และเป็นอันตรายต่อ
ความมั่นคงของชาติด้วย ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรม
คุณธรรมตามหลักศาสนาและขาดการเอาใจใส่ในการ
มอบหมายการงานจากกรมสังกัดในส่วนกลาง ทำให้

การดูแลทรัพย์สินทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของชาติในหลายพื้นที่ขาดการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ประกอบกับการตื่นตัวจัดทำเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้มีคนต่างเมืองเดินทางเข้ามาพักผ่อนท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น นอกจากเอาเงินตรามาใช้จ่ายแล้ว ยังนำเอาวัฒนธรรมที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมพื้นฐานมาเผยแพร่

กล่าวได้ว่ารากฐานของวัฒนธรรมในแหลมอินโดจีนทั้งหมดมาจากพระพุทธศาสนา เมื่อรากฐานอารยธรรม วัฒนธรรมของไทยคือพระพุทธศาสนา ทุกชนชาติต้องมีวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นจิตวิญญาณของชนแต่ละกลุ่ม เป็นตัวแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนกับสัตว์ ทุกวันนี้มีรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๕ ประการเป็นตัวชี้บ่ง

๑. วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (Cultural Life)

การดำรงชีวิตจะบอกเผ่าพันธุ์ ดูได้จาก

- ๑.๑ รูปร่าง หน้าตา
- ๑.๒ อาหารการกิน
- ๑.๓ การแต่งกาย
- ๑.๔ ศิลปะ และที่อยู่อาศัย

๒. ภาษา มีลักษณะ ๓ ประเภท คือ

- ๒.๑ ภาษาถิ่น
- ๒.๒ ภาษาชาติ
- ๒.๓ ภาษาสากล

การศึกษาของชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๓๔ ถึงปัจจุบัน เราดูหมิ่นภาษาถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น เกี่ยวกับการละเล่นต่างๆ จึงสูญหายไปจากสังคมทีละน้อย เพราะว่าเราไม่ได้เรียนเรื่องภาษาถิ่น พอขุนรามคำแหงประดิษฐ์ลายสือไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๒๖ เป็นความฉลาดของท่านที่คิดดัดแปลงอักษรเดิมให้เขียนได้ง่ายขึ้น

๓. การศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พระพุทธเจ้าสอนไว้ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี เฉพาะพระวินัยอย่างเดียว ๒๑,๐๐๐ ข้อ พระอภิธรรม ๔๒,๐๐๐ ข้อ พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ รวม ๘๔,๐๐๐ นั่นคือความยิ่งใหญ่ของศาสนา ถ้าดูเอกสารวัฒนธรรมของเราในอดีตนั้น บทบาทของวัดในศาสนาพุทธ ได้ทำหน้าที่ นอกจากเทิดทูนธรรมในพุทธศาสนาแล้ว

ยังเป็นสถาบันที่สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตของคนไทย การศึกษานั้นตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี กรุงเทพฯ บทบาทการสอนกุลบุตร กุลธิดา นั้นเป็นหน้าที่ของวัด ของพระสงฆ์มาตลอด คนที่เติบโตในวัดนั้นทุกคนต้องแม่นยำทั้งหมด อบายมุข อบายไปยุง อบายมุข ๖ ที่ตกหนัก คือ

๑. การเสพสุราและของมีเงินเมา
๒. ชอบเที่ยวกลางคืน
๓. การคบคนชั่วเป็นมิตร
๔. เล่นการพนัน
๕. รื่นเริงที่ไหนไปทุกที่
๖. เกียจคร้านการงาน

การขยายตัวของอบายมุขเหล่านี้ในสมัยก่อนจะมองเป็นระบบ พระจะกำกับดูแลอยู่ตลอด นำคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรีว่าชาวบ้านรู้เท่าไร พระสงฆ์ระดับสูงรู้เท่าไร เขียนจารึกไว้บนใบลานที่เรียกว่า จดหมายเหตุในปัจจุบัน

อย่างกรณีพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่มีอำนาจสูงสุดของเขมร เดิมนับถือศาสนาฮินดู เมื่ออายุประมาณ ๗-๘ ขวบ ไปสงครามชายแดนเวียดนามรบกับจาม ต่อมาถูกยึดอำนาจ ท่านจึงเร่ร่อนอยู่ในป่าได้พบพระภิกษุสงฆ์สอนให้รู้จักวิปัสสนาธุระ ฝึกสมาธิ จารึกบอกว่าท่านเกิดศรัทธาเปลี่ยนจากศาสนาฮินดู มานับถือพุทธศาสนา เมื่อขึ้นครองราชย์ได้สร้างถนนเชื่อมระหว่างเขมร-โคราช เขมร-ลาว เขมร-ปากอ่าว ระหว่างที่สร้างถนนนั้นก็ได้สร้างโรงพยาบาล และศาลาที่พักเป็นระยะ มีวัดอยู่ที่ใดก็จะพบโรงพยาบาลที่นั่น เรียกว่าโรคยศาลและพัฒนาสืบต่อมา พระในอดีตนอกจากเรื่องศาสนาแล้วยังทำหน้าที่เป็นหมอด้วย ถ้าดูเอกสารวันวลิต นอกจากจะเป็นหมอรักษาโรคแล้วยังเป็นหมอดูด้วย ในอดีตพระเป็นหมอดูไม่ใช่สิ่งที่แปลก เป็นการรักษาวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของเรา

วัดในสังคมอดีตเป็นที่พึ่งทางกายของผู้ยากไร้ คนเจ็บคนป่วยทั้งหลายก็ไปพึ่งวัด เหล่านี้เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างน้อย ๖๐๐-๗๐๐ ปี ประการสุดท้าย วัดเป็นศูนย์รวมของชุมชน

๔. ศิลปะ คำว่าศิลปะ เป็นเรื่องของความอ่อน

๕. สังคมให้ดูรูปแบบ ลักษณะของครอบครัว
ให้ดูจากชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ วัฒนธรรมใดที่หล่อหลอม
โดยพระไปสู่ชุมชน จะมีความเอื้ออาทรโดยตลอด
แตกต่างจากชาติตะวันตกที่จะสันโดษ ไม่ยุ่งเกี่ยว ไม่
สัมพันธ์กัน

เมื่อถูกถามว่าจะวัดคุณภาพวัด เราจะวัด
อย่างไร กระผมอยากชี้ประเด็นว่าให้ดูกายภาพของวัด
วัดตั้งแต่สมัยโบราณทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี อโยธยา
ธนบุรี กรุงเทพฯ วัดทุกวัดจะมีองค์ประกอบ ๓ ประการ
คือ

- หอไตร นับเป็นหัวใจของการสืบพระศาสนา เป็นที่เก็บพระคัมภีร์ ซึ่งเป็นหลักธรรมของศาสนา

สร้างวัดในสมัยโบราณ นอกจากการสร้างกุฏิ วิหาร ตามระบบแล้ว ยังจัดที่ดินส่วนหนึ่งเรียกว่า เขตกลปนา โดยการยกที่ดินให้วัด ปัจจุบันมีคดีความฟ้องกัน ระหว่างเทศบาลกับกรมธนารักษ์ ปรากฏว่ากฎหมาย กลปนายังมีผลทางกฎหมายอยู่

พระพุทธรเจ้า ชาวพุทธกราบพระเป็นการเตือนไม่ให้

การออกแบบต่อเติมโดยปราศจากความรู้ความเข้าใจ

๕. ศาสนสมบัติ วัดบางแห่งเป็นวัดที่ยากจน
ดังนั้นจึงควรให้มีการส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ที่
เรียนมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย หรือมหบัณฑิต
ที่ปรารถนาจะสืบพระศาสนาต่อ

คุณภาพมาตรฐานชีวิตสถาบันทางศาสนา

คุณภาพสถาบันทางศาสนา สถาบันทางศาสนา
ไม่ว่า

- วัดในพุทธศาสนา
- มัสยิดในศาสนาอิสลาม
- โบสถ์ในศาสนาคริสต์
- เทวาลัยในศาสนาฮินดู พราหมณ์ ฯลฯ

จะต้องเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ในการหล่อ
หลอมจิตวิญญาณของคน ด้วยหลักธรรมที่พระศาสดา
ได้บัญญัติไว้อย่างถูกต้องหรือคำสั่งของพระผู้เป็น
เจ้าที่ประเสริฐ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ เป็นคน
ดีของครอบครัว เป็นพลังทำให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็น
พลเมืองดีของประเทศ เพียบพร้อมไปด้วยศาสนสถาน
ที่เหมาะสมกับศิลปะ ประเพณี และสภาพแวดล้อม
เป็นเขตอภัยทาน มีศาสนบุคคลที่ทรงคุณความรู้ มี
คุณธรรม เป็นแบบอย่างของชุมชน ประพฤติปฏิบัติ
ตามหลักวินัยอย่างเคร่งครัด รอบรู้ในหลักศาสนา มี
เอกสารศาสนธรรม สำหรับการเผยแพร่ เพื่ออบรม
ปลูกฝังกล่อมเกล่าประชาชนให้ยึดคุณธรรม จริยธรรม
ศีลธรรมทั้งทำหน้าที่ในการสืบสานศาสนพิธี และ
บริหารจัดการศาสนสมบัติอย่างถูกต้องตามระเบียบ
ที่กำหนด เพื่อประโยชน์ในการสร้างสันติสุขและ
สันติภาพ

องค์ประกอบมาตรฐานชีวิตคุณภาพสถาบันทางศาสนา

ศาสนสถานไม่ว่าวัดในพุทธศาสนา มัสยิดใน
ศาสนาอิสลาม ฯลฯ เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาท
ในการประกอบกิจพิธีสืบสานประเพณี และเป็นศูนย์
กลางชุมชนมาช้านาน สถาบันดังกล่าวเป็นหัวใจสำคัญ
ในการอบรมสั่งสอนและขัดเกลานิสังขิยามารยาท
ของศาสนชนที่นับถือให้เป็นคนดีรักษาและสืบทอด
พิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน

มาตรฐานชีวิตสถาบันดังกล่าวอย่างน้อยควรมีองค์ประกอบสำคัญ คือ

องค์ประกอบที่ ๑ องค์ประกอบพื้นฐาน

มาตรฐาน ๑ ศาสนสถาน ก่อสร้างอย่างถาวร มีรูปแบบตามศิลปะ ประเพณีทางศาสนา
อาณาบริเวณเป็นสถานที่สะอาด ร่มรื่น
ด้วยไม้มงคล เพราะเป็นเขตอภัยทาน
และที่พึ่งทางใจของประชาชน

มาตรฐาน ๒ ศาสนบุคคล มีพระภิกษุสงฆ์ หรือโตะ
อิหม่านที่ประพฤติปฏิบัติตามหลัก
พระวินัยรอบรู้ในหลักคำสอนชัดเจน
เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ มีคุณธรรม
เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนให้ประพฤติ
ปฏิบัติตามหลักศาสนาเพื่อความสงบ
สุขและสันติสุขของสังคม

มาตรฐาน ๓ พระธรรมคำสอน หรือพระมหาคัมภีร์
มีหอไตร หอสมุด สำหรับเก็บรักษา
เอกสาร คำสอนที่ประชาชนสามารถ
ใช้ศึกษาหลักธรรมได้ มีกิจกรรมการ
เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระ-
ศาสดาเป็นประจำสัปดาห์ ประจำเดือน
ตลอดปี

มาตรฐาน ๔ ศาสนพิธี มีการจัดกิจกรรมตามประ-
เพณีและอื่นๆ เป็นการสืบทอดขนบ-
ธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นที่เคย
มีมาในอดีต

องค์ประกอบที่ ๒

กิจกรรม กระบวนการดำเนินงาน

มาตรฐาน ๕ ทุกศาสนสถานควรมีการสวดมนต์และ
ปฏิบัติตามพิธีกรรม

มาตรฐาน ๖ มีการจัดการสอนศาสนธรรมในวัน
สำคัญทางศาสนาและจัดเป็นประจำใน
วันพระข้างขึ้น ข้างแรม

มาตรฐาน ๗ ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมเป็นประจำ
โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา

มาตรฐาน ๘ ประชาชนเข้าร่วมพิธีประกาศตนเป็น
พุทธมามกะเมื่อมีอายุที่สมควร

- มาตรฐาน ๙ เยาวชนเข้ารับการบวชเรียนในระยะสั้น เช่น การบวชเณร และเมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ จะต้องเข้ารับการบวชเป็นพระภิกษุ เพื่อศึกษาหลักธรรม
- มาตรฐาน ๑๐ มีการทำนุบำรุงศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ ให้สดใส ไม่ทรุดโทรม
- มาตรฐาน ๑๑ มีการจัดระบบบัญชีทรัพย์สินทางศาสนา หรือศาสนสมบัติ เช่น บัญชีศิลปวัตถุ ในวัดอย่างเป็นระบบ รวมทั้งงบประมาณ และเงินบริจาคที่ประชาชนทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้สืบทอดบำรุงศาสนา
- มาตรฐาน ๑๒ พระสงฆ์มีการปลงอาบัติทุกวันที่มีการลงอุโบสถ
- มาตรฐาน ๑๓ ประชาชนในชุมชนประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีพโดยใช้ศาสนาเป็นหลัก ธรรมานุชีวิต (ทุกคนรู้และปฏิบัติตามหลักมงคลชีวิต ๓๔ ประการ)
- มาตรฐาน ๑๔ สภาพแวดล้อมในวัดร่มรื่น สงบ เป็นเขตอภัยทาน ควรแก่การพักผ่อน ชำระจิตใจให้สะอาดปราศจากกิเลสตัณหา เรื่องเศร้าหมองทั้งปวง

องค์ประกอบที่ ๓ ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน

- มาตรฐาน ๑๕ ประชาชนให้การสนับสนุนกิจกรรมในวัด หรือการทำนุทางศาสนา โดยการบริจาคทรัพย์ในการบำรุงรักษา ศาสนาให้มั่นคง
- มาตรฐาน ๑๖ สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรม
- มาตรฐาน ๑๗ ชุมชนและพุทธบริษัทเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป ได้รับการขัดเกลานิสังย กิริยามารยาทเป็น “คนดี”

คุณภาพมาตรฐานชีวิต “คนดี”

คุณภาพคนดี

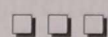
คนดี คือ คนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงพอ มีคุณสมบัติพื้นฐาน ๔ ประการ คือ สุขภาพ

พลานามัยแข็งแรง มีทักษะวิชาชีพ มีปัญญาสามารถ และรักสันติ ทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม, ยึดหลักศาสนา เป็นแกนในการดำรงชีวิต รักษา สืบทอด และพัฒนา วัฒนธรรมของตนเองไว้เป็นเอกลักษณ์สำคัญของ เผ่าพันธุ์

องค์ประกอบมาตรฐานชีวิตคุณภาพ คนดี

คนดี คือ คนที่มีสมบัติผู้ดีตามแนวคิด เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ) ที่ได้รับการฝึกอบรมโดยสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชนและสังคม จนมีองค์ประกอบแห่งจริยธรรมพื้นฐานสำคัญ ๑๐ ประการ คือ

- มาตรฐาน ๑ ต้องเป็นคนมีนิสัยดี มีวินัย และความประพฤติเรียบร้อยด้วยกาย วาจา ใจ
- มาตรฐาน ๒ ต้องเป็นคนที่ไม่พูดจาอู้อ้อ ลามก โทกเป็นนิสัย
- มาตรฐาน ๓ ต้องเป็นคนมีสัมมาคารวะ ยึดมั่นในคุณธรรม มีใจเมตตา เอื้ออาทรต่อผู้อื่น
- มาตรฐาน ๔ ต้องเป็นคนมีกิริยามารยาทเรียบร้อย เป็นที่รักของผู้พบเห็นสมาคม ไม่ก้าวร้าว กักขฬะ
- มาตรฐาน ๕ ต้องเป็นคนมีจิตใจดี มีเมตตาอาทรผู้อื่นเป็นจิตวิสัย
- มาตรฐาน ๖ ต้องเป็นคนมีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว
- มาตรฐาน ๗ ต้องเป็นคนรักษาความสุจริต ซื่อตรง เกรงกลัวต่อบาป
- มาตรฐาน ๘ ต้องเป็นคนไม่ประพฤติชั่ว ห่มกุ่ม ด้วยอบายมุข ๖ และเหยียบย่ำทำลายผู้อื่นด้วยใจราคะจจริต
- มาตรฐาน ๙ ต้องเป็นคนมีสุขภาพพลานามัยดี สง่างาม อารมณ์ดี
- มาตรฐาน ๑๐ ต้องเป็นคนมีงานที่ดี มีสัมมาคารวะ มีทักษะในวิชาชีพ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน...ครูของท้องถิ่น

พลาภิษฐ์ สัทธัญกิจ

นักวิชาการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

ในรัฐธรรมนูญนั้นได้ให้ความสำคัญเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ สังคมจึงพากันนำไปใช้เรียกเพื่ออวดภูมิปัญญากันมากมาย ทำให้เกิดความเข้าใจกันไปหลายลักษณะเหมือนคำว่า “ศิลปิน” ที่เรียกขานกันเสียเลอะเทอะไม่คำนึงถึงฐานศาสตร์ที่นำไปสู่ความเป็นศิลปิน ซึ่งมีวิชาสำหรับศิลปินไม่มากนัก ส่วนมากเป็นจิตรกรรมประติมากรรม นาฏดุริยางค์ และคงไม่ใช่นักเขียน หรือการละเล่นพื้นบ้านแน่ หรือจะเหมาะเป็นภูมิปัญญาจะทดลองเรียกดูก็ได้

ภูมิปัญญานี้เป็นคำที่ใช้กันหม่นนักการศึกษามานานแล้ว แต่คำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาไทย เพิ่งจะได้รู้สึกเมื่อเข้าใจเรื่องของวัฒนธรรมชาวบ้านมากขึ้น

ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นคงไม่แตกต่างกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะมีพื้นเพของรากฐานความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรงได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และทางอ้อมได้เรียนรู้จากความรู้สะสมที่สืบทอดอย่างที่เราเรียกว่า ครูพักลักจำ หรือจากครูผู้รู้ บางทีก็เป็นชาวบ้านธรรมดาแต่รู้จริง

หากจะสรุปให้เข้าใจก็พอจำกัดความว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นคือความรู้ทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ข้อนี้เหมือนปรัชญาทางการศึกษานอกระบบคือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดังนั้นระบบความคิดที่เป็นภูมิปัญญา การทดลองรู้และหยั่งรู้ด้วยสติปัญญา จึงเป็นกระบวนการการศึกษาที่ทำให้เกิดข้อสรุปในการนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ความคิดเชิง

หยั่งรู้จากประสบการณ์หรือการค้นหาประสบการณ์นั้น ถือว่าเป็นการเกิดของภูมิปัญญามากกว่า การจำบทเรียนของผู้อื่นมาทำหรือคิดทำ หากไม่ได้เกิดจากความคิดของตนเองแล้วต้องถือว่าไม่ใช่ภูมิปัญญาไม่เช่นนั้นผู้คนในประเทศจะถูกเรียกว่าภูมิปัญญามากมาย เหมือนอย่างที่กำลังเป็นอยู่

เรื่องของภูมิปัญญานั้นเป็นกระบวนการสะสมการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดในทุกสาขาวิชา ไม่แยกเป็นวิชาๆ แบบที่เรียนกันอยู่ ดังนั้นวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจอาชีพความเป็นอยู่ เกี่ยวกับการใช้จ่าย เกี่ยวกับการศึกษา วัฒนธรรม และอื่นเป็นต้น จะผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันหมด

ภูมิปัญญานั้นมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่พอจะมองเห็นเป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของสิ่งทุกอย่างในชีวิตประจำวันนั้นเป็นภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรม ส่วนลักษณะที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถเฉพาะด้านในเรื่องการทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปดนตรี และอื่นๆ นั้น เป็นภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาที่เป็นนามธรรมหรือภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม ทั้งสองลักษณะนี้ต้องสามารถสะท้อนลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันได้ ๓ ลักษณะคือ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างมนุษย์กับโลก กับสิ่งแวดล้อม กับสัตว์ พืช และธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคมหรือในชุมชน และมีความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ และสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย

ลักษณะความสัมพันธ์นี้คือชีวิตชาวบ้านที่มีสามมิติในเรื่องเดียวกัน จนสะท้อนออกมาเป็นภูมิ

ปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ และเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ดังนั้นการเรียนรู้ของมนุษย์ในชุมชนจึงมีพื้นฐานมาจากการรู้จำจากผู้รู้ในหมู่บ้าน ในวัดในท้องถิ่นที่จดจำเล่าต่อกันมา ด้วยเหตุที่ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดตอนเช่นนี้ ได้ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้เรื่องราวของประวัติศาสตร์ชาติและชีวประวัติบุคคล การทำนา การทำสวน ขนบประเพณีเป็นลักษณะความสัมพันธ์ภายในโดยชาวบ้านเอง โดยไม่ต้องมีคนนอกชุมชนเข้าไปชี้นำหรือครอบงำนั้น ได้ทำให้สังคมชาวบ้านเป็นปึกแผ่นมั่นคง ชุมชนไม่แตกสลาย มีระบบควบคุมดูแลกันเองอย่างยาวนานในสังคมไทย การพัฒนาสู่ชนบทด้วยวิทยาการหรือเทคโนโลยีแผนใหม่ที่ขาดการเชื่อมโยงความรู้ของท้องถิ่น และขาดการปรับปรนให้เหมาะสมนั้น ได้มีผลให้ชาวบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนไม่สามารถปรับตัวให้มีความสุขได้เหมือนสังคมไทยในอดีตที่เคยเชื่อมต่อภูมิปัญญาของท้องถิ่นต่อๆ กันมาโดยตลอด

เมื่อสังคมเสียความเป็นตัวเองและเริ่มขาด

ความภูมิใจในรากเหง้าพื้นเพของตัวเอง ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ความเป็นอิสระมีน้อยลง ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง จึงเริ่มไม่กล้าตัดสินใจดำเนินชีวิตด้วยตนเอง สาเหตุเพราะได้ถูกการครอบงำสั่งการและการตัดสินใจแทนโดยคนนอก จึงทำให้สังคมสูญเสียภูมิปัญญาของชาวบ้านไปและเป็นอันตรายต่ออนาคตของชาวบ้านเอง และประเทศชาติในที่สุด

การศึกษาและการสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งเป็นครูของชาวบ้านนี้ เป็นสติปัญญาของการแก้ปัญหาและการดำรงชีพของชุมชนให้มั่นคง ดังนั้นการศึกษาโดยเรียนรู้จากภูมิปัญญาก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ได้เรียนรู้จากผู้รู้จริงของท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงต่อกับรากเหง้าพื้นเพอดีตของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องความมีอิสระในการคิดการทำมากขึ้น สามารถตัดสินใจอย่างมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเกิดความพยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันโดยคงรากเหง้าแห่งคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้อย่างมีศักดิ์ศรี

□ □ □

(ต่อจากหน้า ๗)

จึงได้พิจารณากำหนด พลอยสีแดง จำนวน ๒๐๘ เม็ด และพลอยสีเหลืองบุษราคัม จำนวน ๑๐ เม็ด (ระดับเลข ๙ ไทย) ที่เสาชะธรรมจักร ซึ่งหมายถึง รัชกาลที่ ๙ ทรงทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

วัสดุและงบประมาณที่ใช้ในการจัดสร้าง

๑. ทองคำ จำนวน ๔,๖๐๒ กรัม ได้รับบริจาคจากวัด ดังนี้

๑.๑ สมเด็จพระมหาธีรราชมั่งคณาจารย์ วัดปากน้ำภาษีเจริญ จำนวน ๓,๐๐๐ กรัม

๑.๒ พระธรรมราชาวัตร วัดพระเชตุพนฯ ร่วมบริจาคทองคำริตแล้ว จำนวน ๑,๖๐๒ กรัม

๑.๓ พระเทพประสิทธิ์มณฑิ วัดจักรวรรดิ บริจาคพลอยธรรมชาติ พลอยสีแดงจำนวน ๒๐๘

เม็ด พลอยสีเหลืองบุษราคัมจำนวน ๑๐ เม็ด รวม ๒๑๘ เม็ด บริจาคโดยวัดจักรวรรดิ

๑.๔ มูลนิธิศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ออกค่าวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินการจัดสร้าง เป็นจำนวน ๓๕๓,๐๓๓ บาท

ระยะเวลาในการดำเนินการจัดสร้าง ๖๑ วัน

พระธรรมจักรทองคำ ส่วนที่เป็นทองคำประดับพลอยแล้วน้ำหนักชั่งได้ ๔,๐๕๗.๑ กรัม

ส่วนประกอบโครงสร้างภายในโลหะเงินและไม้รวมชั่งได้ ๑,๘๖๗.๙ กรัม

รวมน้ำหนักพระธรรมจักรเมื่อประกอบแล้ว ชั่งได้ ๕,๙๒๕.๐ กรัม

□ □ □

ขนมเบื้อง เครื่องว่าง จากวังหลวง

กบฏทรี แอลัวปอดทุบ
.....
ພຣັກຕິກສາດນແຮ່ມາຕີ ການຈຸນາກິເບດ

ในบรรดาเครื่องว่าง และของว่างไทยโบราณ
นั้น “ขนมเบื้อง” นับเป็นอาหารสำหรับ “อวดฝีมือ”
ของสตรีไทยมาแต่ครั้งโบราณเลยทีเดียว ทั้งขนมนี้
ยังเป็นที่กล่าวขวัญถึงแม้ในนิทานชาดกอันเป็นสิ่งที่
ให้ความบันเทิงอย่างหนึ่งของเด็กไทยโบราณ จึง
นับว่าคนไทยมีความคุ้นเคยกับขนมเบื้องจริงๆ ทั้ง
การละเล่นขนมเบื้องยังถือเป็นศาสตร์ และศิลป์ที่
สำคัญแขนงหนึ่ง อันสตรีไทยชั้นสูงแต่โบราณพึง
สำแดงให้เป็น แม่แผ่นดินต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ใน
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยัง
มีความนิยมในคุณสมบัติของกุลสตรีไทยที่ว่า “สตรี
ผู้ใดละเล่นขนมเบื้องได้ จีบขนมจิบได้ ปอกมะปรางริ้ว
ได้ สตรีผู้นั้นมีค่าตัวถึง ๑๐ ชั่ง” ดังมีหลักฐานให้
ประจักษ์ใน “ขุนช้างขุนแผน” วรรณกรรมที่ได้รับ
ยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นยอดแห่งกลอน
เสภา ตอนสร้อยฟ้า ศรีมาลาวิพาท จนเกิดเรื่องใหญ่
โต ก็มีมูลเหตุมาจากขนมเบื้องนี้เอง ซึ่งว่าไว้ ดังนี้

“...พระไวยว่าถ้าพินี้แพ้เจ้า จะให้เขาทำขนมมาเสียให้
 ขนมเบื้องแผ่นน้อยร้อยใจ ว่าแล้วส่งไปในทันที
 สร้อยฟ้าครีมาลาว่าเจ้าคะ ตั้งกระทะก่อไฟอยู่ยังมี
 ต่อยไข่ใส่น้ำตาลที่หวานดี แบ่งมีเอามาปรุงกึ่งสับไป
 ครีมาลาละเลงแผ่นบางๆ แะใส่จานวางออกไปให้
 สร้อยฟ้าไม่สันทัดอึดอัดใจ ปามแบ่งใส่ไล่หนาสิ้นดี...”

อีกทั้งพระราชนิพนธ์ พระราชพิธีสิบสองเดือน
ในสมเด็จพระปิยมหาราช ได้ทรงบันทึกถึงเรื่องการ
บำเพ็ญพระราชกุศลเลี้ยงขนมบ้อง ความว่า

“...กำหนดเลี้ยงขนมเบื่องนี้ ว่าเมื่อพระอาทิตย์

ออกสุดทางใต้ตกนิจเป็นวันที่หยุดจะกลับขึ้นเหนือ
อยู่ในองศา ๘ องศา ๙ ราศีธนู เป็นถึงกำหนดเลี้ยง
ขนมเบี๊อง ไม่กำหนดแน่ว่าเป็นกี่คำ วันใด การเลี้ยง
ขนมเบี๊องนี้ ไม่ได้มีการสวดมนต์ก่อน อย่างเช่น พระ-
ราชพิธีอื่นใด กำหนดพระสงฆ์ตั้งแต่เจ้าพระ พระ-
ราชาคณะ ๘๐ รูป ฉันในพระที่นั่งอัมรินทร์วินิจฉัย
ขนมเบี๊องนั้นเกณฑ์พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน ท้าว
นาง เจ้าจอมมารดา เจ้าแก้ว พนักงานดาตปะรำตั้งเตา
ละเลงข้างห้องพระโรง การซึ่งกำหนดเลี้ยงขนมเบี๊อง
นี้นับเป็นอย่างตรุษคราวหนึ่ง และเฉพาะต้องฤดูทุ่ง
มีมันมาก จึงเป็นเวลาทีเลี้ยงขนมเบี๊อง..”

หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงเล่าเรื่องการเรียนทำขนมเบื้องไว้อีกในเรื่อง “ความสนุกในพระบรมมหาราชวัง” ว่า

“พวกที่อยู่ใกล้สำนักพระวิมาดาเธอนี้ โดยมากจะทำอาหารการกินเป็น เพราะต้องเห็นต้องช่วยอยู่เสมอ สำหรับข้าพเจ้านั้น พออายุได้ ๑๐ ขวบ เจ้าพี่องค์เล็ก (พระวิมาดาเธอฯ) ก็โปรดฯให้ไปหัดทำขนมเบี้องกับท่านอาของหวาน คือ หม่อมเจ้าหญิงค้อยทำปราโมช ในห้องเครื่องต้น พอกลับจากเรียนหนังสือต้องไปห้องเครื่องก่อน แล้วจึงกลับไปอาบน้ำขึ้นเฝ้า ถ้าถึงฤดูงุง ก็ต้องตั้งเตาหัดละเลงขนมเบี้องกันเป็น ๒ แถว แถวหนึ่งพวกสาว ๆ แถวหนึ่งพวกเด็ก ๆ มีหม่อมเพื่อนเป็นอาจารย์ใหญ่เดินตรวจแถวเอ็ดไปว่าไปจนทำได้...”

และอีกตอนหนึ่งในเรื่องเดียวกันนี้ ได้ทรงเล่าถึงการออกธำนิของฝ่ายในในงานวัดเบญจมบพิตร

สมัยแผ่นดินเดียวกันนี้ว่า

...ข้าพเจ้ามีหน้าที่อีกอย่างหนึ่งในงานนี้ คือ ต้องขายน้ำชาในเวลาพระเจ้าอยู่หัวเสวยอย่างหนึ่ง และต้องนั่งละเลงขนมเบื้องไทยขายทางหน้าร้านอีกอย่างหนึ่ง เพราะพระวิมาดาเธอ (ข้าพเจ้าเรียกท่านว่า เจ้าฟ่องค์เล็ก) ทรงว่าห้องเครื่องต้น จึงทรงออกร้านของกิน โปรดให้พวกสาว ๆ ละเลงขนมเบื้องขายทางฝ่ายหน้า ถ้าเจอคนกินใจบ้าง เช่น เจ้าคุณประติพัทธ์ภูบาล เรามักจะขายได้แผ่นละหลายๆ บาท เพราะคงเห็นว่าน่าเอ็นดูที่เด็กทำได้..."

ยังมีขนมเบื้องอีกชนิดหนึ่ง ในปัจจุบันหารับประทานได้ยาก ไม่มีผู้ใดทำขาย และมีความพิสดารกว่าขนมเบื้องทั่วไปคือ "ขนมเบื้องอำปาก" "ท่านหญิงพูนฯ" ทรงเล่าถึงการออกเรือขายของกินในการทอดผ้าป่าหลวงที่วัดราชาธิวาส ว่ามีการขายขนมเบื้องชนิดนี้ด้วย ดังนี้

"...ส่วนทางน้ำมีแพจอดเป็นหลังๆ และมีเรือของวังเจ้านายต่างวัง ทำอาหารมาพวยขาย วังไหนมีชื่อเสียงว่าทำอะไรดีก็ทำสิ่งนั้นมาขาย จำได้ว่า เรือหม่อมแม่ชม กรมหลวงอดิศรฯ ขายขนมเบื้องอำปาก เรือหม่อมละม้าย กรมหมื่นทิวากรฯ ขายขนมลูกชุบ เรือเจ้าจอมมารดาชุ่ม รัชกาลที่ ๔ (คุณย่าข้าพเจ้า) ขายไอศกรีมรังกา ฯลฯ..."

ขนมเบื้องอำปากนี้ หม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรีทรงเขียนเล่ารายละเอียดไว้ว่า

"...ขนมเบื้องสวรรค์ หรือขนมเบื้องอำปากนั้น เป็นของว่างที่มีชื่อเสียงมาช้านานแล้ว รัชกาลที่ ๖ ทรงเล่าถึงในบทเห่เรือที่ทรงพระราชนิพนธ์ งานใหญ่ๆ ในวังหลวงที่มีการเลี้ยงเครื่องว่างตอนดึก จึงมักจะใช้ขนมเบื้องทอดกรอบนี้ บางทีเจ้านายทรงทำแซ่บดียังทรงระลึกถึง ให้มาตามคนเฒ่าคนแก่ไปนั่งทำขนมเบื้องสวรรค์นี้ หม่อมเจ้าศุขศรีสมร เกษมศรีได้เคยทำไปขายในงานฉลองรัฐธรรมนูญตามตำรับที่ตกทอดมาทางสกุล พนมวัน ณ อยุธยา ได้ทราบว่

ขนมเบื้องนี้ทำกันมาแต่วังวัดโพธิ์ คือที่ตั้งกระทรวงพาณิชย์ปัจจุบันนี้ ฉะนั้นนับว่าเป็นของว่างที่สำคัญอย่างหนึ่งแต่เนื่องที่ท่าช้ามาก กับมีคนต้องการชิมมาก ตลอดจนคนขายของเองก็ชอบกิน จึงไม่มีใครมีพอขาย อาหารเช่นกล่าวนี้อาจต้องทำบ่อยครั้ง ทดลองไปแก้ไปจนกว่าจะได้ที่ และถ้าทำดีๆ แล้ว ในกระบวนของว่างจะหาสิ่งอื่นสู้ได้ยาก เสียแต่เลียนหนอยหนึ่ง ฉะนั้นควรทดลองรับประทานกับพริก และใบผักกาดอย่างเดียวกับขนมแป้งสับนั้น..."

ตำรับขนมเบื้องอำปาก หรือขนมเบื้องสวรรค์นี้ "ท่านหญิงใหญ่" หม่อมเจ้าจงจิตรถนอม ดิศกุล ผู้ทรงเชี่ยวชาญการปรุงอาหาร จนเป็นที่เลื่องลือไปไกลทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ ทรงประทานไว้ใน ตำราอาหาร ประเภทเครื่องจิ้ม และเครื่องว่าง พิมพ์ชำระในวันประสูติครบ ๖ รอบ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ไว้ว่า ส่วนผสมของแป้งมี แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว ไข่เป็ด น้ำมันหมู สำหรับใส่นั่น ประกอบด้วย กุ้งสับ มันกุ้ง ถั่วอก ตังไผ่ เต้าหู้ หั่นชิ้นเล็กๆ ต้นหอม และผักชีหั่นละเอียด เกลือ พริกไทย น้ำตาลทราย น้ำมันหมู

วิธีปรุงก็คือ นวดแป้งกับหัวกะทิจนเหนียว เข้ากัน ใส่น้ำมันใส และน้ำกะทิละลายแป้งให้เหลว พอกรอกได้ เอากระทะตั้งไฟทาน้ำมันหมู พอร้อนดี แล้วตักแป้งกรอกในกระทะที่ละลายให้เป็นแผ่นกลม บางอย่างขนมเบื้องไทย พอสุกเป็นสีนวล แซะขึ้นผึ่ง ไข่ใบตองวางคั่นไม่ให้ติดกัน พอแห้งแล้วเอาลงทอดในกระทะที่ใส่น้ำมันมากหน่อย แล้วจึงพับกลางให้ปากอ้าสำหรับบรรจุไส้จนเหลืองกรอบ ตักขึ้น เมื่อแป้งเย็นดีแล้ว เก็บในขวดหรือหม้อที่มีฝาปิดมิดชิด เพื่อมิให้หายกรอบ ส่วนวิธีปรุงไส้ก็คือ ผัดกุ้งสับในน้ำมันหมูกับเครื่องปรุงไส้อื่นๆ ที่เตรียมไว้ ชิมรสตามชอบ เมื่อถึงเวลารับประทานจึงตักใส่ใส่ในแป้งอำปากที่ทอดไว้

จากรูปลักษณ์และส่วนผสมของขนมเบื้อง

อ้าปากนี้ คงจะคล้ายกันกับแป้งทาร์โก ชนิดกรอบ (Crisp Tarco) อาหารพื้นเมืองเม็กซิกัน สอดด้วยไส้ของขนมเบื่องญวน เช่นที่พบเห็นกันทั่วไปในปัจจุบัน

เหตุที่เรียกอาหารชนิดนี้ว่า “ขนมเบื่อง” นั้นสันนิษฐานว่ามีที่มาจากอุปกรณ์ที่ใช้ทำอาหารชนิดนี้เอง นั่นก็คือ “เบื่อง” มีลักษณะเป็นแผ่นดินเผา รูปร่างกลมแบน มีที่จับสองข้าง บางแผ่นมีการตกแต่งริมด้วยวิธีการขลิบริมเช่นเดียวกับการขลิบริมขนมแป้งลิบ สำหรับใช้วางข้าวเม่า จี๋ของ ตลอดจนใช้ทำขนมเบื่องด้วยเช่นกัน เมื่อเวลาจะละลายขนมเบื่องจะต้องทาน้ำมันลงบนผิวเบื่องนี้เสียก่อน ไมเช่นนั้นเมื่อเวลาละลายเบื่องลงไป เบื่องขนมจะติดกับผิวของเบื่อง ทำให้ขนมไม่ออก ในปัจจุบันหาซื้อไม่ได้แล้ว เนื่องจากได้เปลี่ยนมาใช้กระทะเหล็กซึ่งมีความสะดวกกว่า

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำขนมเบื่องนั้นมีผู้ที่ประดิษฐ์ได้งดงาม และมีความประณีตเป็นเอกคือท่านเจ้าคุณสีหศักดิ์ สนิทวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ถนัด ชุมสาย) ท่านบิดาของท่านผู้หญิงตัว ชลมารคพิจารณ์ ผู้เคยเป็นหัวหน้าห้องเครื่องต้น และหม่อมหลวงเดิบ ชุมสาย เสด็จคัดเคาะทางการครัวท่านหนึ่งของเมืองไทย ท่านเจ้าคุณสีหศักดิ์ ได้เขียนเล่าเรื่องนี้ไว้ในอัตชีวประวัติของท่านชื่อ **“โชคชะตาในชีวิตที่พอใจ”** ตอนชีวิตในทางการฝีมือช่างเบ็ดเตล็ด ดังนี้

“...ระหว่างเวลาที่ข้าพเจ้ารับราชการอยู่นั้น วันหยุดราชการหรือวันว่าง ข้าพเจ้าชอบทำการฝีมือเสมอ แต่ข้าพเจ้าทำเฉพาะที่ข้าพเจ้าทำ เช่น เครื่องมือทำขนมเบื่องไทย มีจำละลายขนมเบื่องเหล็กแซะ เหล็กขูดมะพร้าว กระทะเหล็ก เตาอังไต้ มีปลอกทองเหลือง ทองแดง ทองขาว อะลูมิเนียม บุตรีของข้าพเจ้าทุกคนต่างละลายขนมเบื่องได้เป็นอย่างดี และข้าพเจ้าได้จัดทำเครื่องมือทำขนมเบื่องไทยแจกให้ครบชุดทุกคน ไซ้แต่บุตรเท่านั้น หลานๆ ผู้หญิงโดยมากที่เป็นศิษย์ฝึกหัดละลายขนมเบื่องจาก

แม่ติรรยาข้าพเจ้า ก็ได้ขอร้องให้ทำเครื่องมือให้ทุกคน แต่การทำเครื่องมือทำขนมเบื่องไทยชุดหนึ่งเป็นเงินหลายสิบบาท (ค่าเงินสมัยเริ่มสงครามโลกครั้งที่ ๒) ฉะนั้นพวกหลานๆ จึงขออนุญาตเงินให้ซื้อทองเหลือง ทองขาว และเครื่องประกอบต่างๆ ขอแต่ให้ได้ฝีมือข้าพเจ้าเท่านั้น...”

ขนมเบื่องไทยตำรับโบราณนั้น มีความละเอียดละไมอยู่ที่การผสมแป้ง คือใช้ **“ถั่วทอง”** คือถั่วชนิดหนึ่งมีเปลือกสีเหลืองนวล นำมาผัดเปลือกออกในกระทะ แล้วคั่วในกระทะด้วยไฟอ่อนๆ สลับด้วยการพรมน้ำแล้วคั่วต่อไปจนแห้ง จึงนำมาบดในครกหินจนละเอียดเนียน เอาข้าวสารแถมมาแช่ในน้ำปูนใสที่ไม่ผสมสีเสียด (ปูนที่กินกับหมากนั้น จะเป็นปูนขาวผสมกับสีเสียด ซึ่งได้ทำปฏิกิริยาทางเคมีกัน จึงเกิดเป็นสีแดง) ทิ้งไว้ ๖ ชั่วโมง แล้วนำถั่วที่บดแล้วลงเคล้าเข้าด้วยกัน เทน้ำทิ้ง จากนั้นจึงนำมาไม่ให้ละเอียดที่สุด เวลาละลายบนกระทะจึงนำมาผสมกับหัวกะทิ และไข่แดงของไข่ไก่ เหตุที่ใช้ไข่ไก่เนื่องจากมีกลิ่นคาวน้อยกว่าไข่เป็ด แต่โบราณมาไทยเราใช้ไข่เป็ดปรุงเป็นขนมเฉพาะทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง และเม็ดขนุนเท่านั้น

สำหรับไส้ขนมเบื่องไทย มีทั้งไส้เค็ม และไส้หวาน ไส้เค็ม นั้นจะใช้กุ้งนางสับละเอียด ผัดผสมพร้อมกันกับรากผักชี กระเทียม พริกไทย เคล้าด้วยมันกุ้ง ปรุงรสชาติดอกเค็ม หวาน ตกแต่งด้วยช่อใบผักชี และงาขาวที่คั่วจนหอม สำหรับไส้หวาน จะมีส่วนผสมของไข่แดงจากไข่ไก่ใช้ละลายทาบนแผ่นแป้ง ฝอยทอง งาขาวคั่ว ชันผักเชื่อมซึ่งส่วนผสมเหล่านี้จะอบด้วยควันเทียนอบจนหอมกรุ่น ที่สำคัญจะขาดไม่ได้สำหรับขนมเบื่องไทยตำรับดั้งเดิม ก็คือ ลูกพลับเชื่อมแห้งหั่นเป็นชิ้นบางๆ ซึ่งนับว่าเป็นกลิ่นอายของขนมเบื่องไทยตำรับโบราณขนานแท้เลยทีเดียว

□ □ □

ขอขอบพระคุณ : อาจารย์ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์

สิ่งแทนองค์พระพุทธเจ้าจากภูถ้ำพระ

กัลยาณิ กงโยกประเสริฐ

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ ๗ ขอนแก่น

นอกเหนือไปจากโลหะและปูนปั้นแล้ว สิ่งแทนองค์พระพุทธเจ้าในศิลปะลาวที่คลี่คลายผสมผสานมาสู่ศิลปะพื้นบ้านอีสาน ยังนิยมใช้ไม้เป็นวัสดุสำคัญอีกประเภทหนึ่ง

จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีภูถ้ำพระ ที่บ้านนาใน ตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๗ ขอนแก่น พบว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยการดัดแปลงใช้พื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความเหมาะสม สามารถกันแดดกันฝนได้ เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕ จากสถานที่ดังกล่าวได้พบ

โบราณศิลปวัตถุ ทำจากไม้เป็นจำนวนมาก หนึ่งในจำนวนเหล่านั้นที่น่าสนใจและต้องการนำเสนอในที่นี้ คือ ภาพลายเส้นพระพุทธรูปภายในกรอบไม้รูปกลีบบัว

ลักษณะโดยรวมของกรอบไม้ภาพลายเส้นนี้ คล้ายกับองค์ประกอบของพระพุทธรูปที่พบร่วม

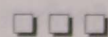
กัน กล่าวคือ ส่วนฐานทำเป็นรูปบัวคว่ำบัวหงาย เสาะร่องเป็นลายกลีบ ระหว่างชั้นบัวคั่นด้วยลูกแก้ว ออกไก่ กรอบที่ล้อมกระຈก ทำเป็นกลีบบัว ซึ่งเป็น

ดอกไม้ที่นิยมถวายเป็นพุทธบูชา และมีความเกี่ยวข้องกับประวัติของพระพุทธองค์

ส่วนพุทธลักษณะ จากลายเส้นพระพุทธรูป ล้วนแสดงลักษณะเด่นของรูปแบบศิลปะพื้นถิ่นแถบอีสาน คือท่ายืนขัดสมาธิราบแสดงปางมารวิชัย การทำปลายพระกรรณโค้งงอนพระศอกเป็นปล้อง และช่วงพระพาหาหนาใหญ่

ไม้...แม้ว่าจะเป็นวัสดุที่ดูเรียบง่าย และหาได้ทั่วไปในท้องถิ่น แต่

เมื่อผ่านการหลอมรวมศรัทธาและความประณีตสร้างสรรค์ อันน้อมนำให้บังเกิดเป็นรูปเคารพทางพุทธศาสนา ก็สามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้ไม่ต่างไปจากวัสดุทรงคุณค่าอื่นๆ

วันสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ประจำเดือนกรกฎาคม

กฤษณ์ กายราก
กอบวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

๒๒ กรกฎาคม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระราชดำริ เรื่องเลิกทาสเป็นครั้งแรก
ระบบทาสในสังคมไทย มีมาแต่โบราณจนหยั่งรากลึกกลายเป็นประเพณีที่คนไทยมิได้มองเห็นถึงความแตกต่างระหว่างความเจริญ หรือความเสื่อมของสังคมมุ่งแต่คิดว่าเป็นประเพณีที่ยึดถือมาแต่โบราณ เป็นเรื่องธรรมดาของวิถีชีวิต ด้วยในเวลานั้นคนไทยยังขาดการศึกษาไม่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตว่า ประเพณีการมีทาส จะก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวง เมื่อสถานการณ์บ้านเมืองกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคที่ประเทศมหาอำนาจกำลังแสวงหาอาณานิคม

นับเป็นบุญอันประเสริฐของชาติบ้านเมือง ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงปัญหานี้ด้วยความห่วงใยตั้งแต่ทรงเยาว์พระชันษา ทรงคำนึงถึงเหตุการณ์ในภายภาคหน้าเกี่ยวกับปัญหาทาสว่า เป็นปัญหาที่ยากยิ่งนักที่จะสะสางให้ลุล่วงโดยเร็ว เนื่องจากประชาชนยังไม่ตื่นตัว ประกอบกับประเพณีการมีทาสเกี่ยวข้องอยู่กับผลประโยชน์ของขุนนาง ข้าราชการทั้งหลายซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้นการกระทำใดที่จะขัดต่อผลประโยชน์ของคนหมู่มากซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการบริหารบ้านเมืองหากปราศจากความสุจริตรอบคอบก็ยากที่จะบรรลุผลสำเร็จได้ จึงมีพระราชดำริคิดค้นวางแผนเพื่อดำเนินการ เลิกทาสแบบบัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น โดยมีได้ทรงแพร่กระจายเกี่ยวกับพระราชดำรินี้แก่ผู้ใด

ครั้นเมื่อทรงเจริญพระชนมพรรษา ๒๐ พรรษา ได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ ทรงได้รับพระราชอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองประเทศ ดังนั้นในปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๑๗ จึงทรงจัดตั้ง Council of State หรือสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินขึ้น ด้วยทรงมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะให้คนหมู่มากมาช่วยกันใช้สติปัญญาไตร่ตรองหารือกันเกี่ยวกับข้อราชการงานบริหารแผ่นดิน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ต่อบ้านเมือง และประชาชน ดีกว่าที่จะทรงใช้พระราชอำนาจวินิจฉัยสั่งการโดยพระองค์เอง สภาแห่งนี้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาราชการแผ่นดิน และมีลักษณะเป็นสภานิติบัญญัติ เริ่มการประชุมครั้งแรกในวันพุธที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๗ ณ พระที่นั่งสมมติเทวราชอุปบัติในพระบรมมหาราชวังถือเป็นการประชุมลับ ใช้เวลาประชุมตั้งแต่พลบค่ำ จนถึงเวลายามหนึ่ง เรื่องที่ทรงแถลงเป็นครั้งแรกของการประชุม คือ การเลิกทาส ได้ทรงขอคำปรึกษาจากบรรดาสมาชิก เกี่ยวกับพระราชกำหนดกฎหมายอันเกี่ยวกับทาส และได้ทรงให้ความสำคัญแก่สมาชิกที่จะออกความคิดเห็นอย่างสุจริต มีการนำปัญหามาถกแถลงแล้วร่วมอภิปรายกัน สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินได้ประชุมเรื่องการเลิกทาสในเวลาต่อมาอีกหลายครั้ง ซึ่งทุกครั้งถือเป็นการ

ประชุมลับ พร้อมกับมีการดำเนินการเลิกทาสอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามแบบแผนขั้นตอนที่วางไว้เรื่อยมาเริ่มจากพระราชบัญญัติพิทักษ์คนอายุลูกทาสลูกไทยออกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๗ ตราบจนถึง พ.ศ. ๒๔๔๔ จึงมีการออกพระราชบัญญัติทาสรัตนโกสินทร์ ๑๒๔ ซึ่งเป็นแผนการเลิกทาสขั้นสุดท้ายในรัชสมัยของพระองค์ ผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จ ประเพณีทาสหมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทย โดยปราศจากการเสียเลือดเสียเนื้อและชีวิต แม้ว่าจะทอดระยะเวลายาวนานถึงสามสิบปีเศษก็ตาม

วันนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๗ จึงเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยในการประชุมสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน หรือ Council of State เป็นครั้งแรก พร้อมไปกับทรงริเริ่มการบำเพ็ญมหาทาน อันประเสริฐ คือการดำเนินการเลิกทาสให้หมดสิ้นจากแผ่นดินไทย ซึ่งพระราชกรณียกิจอันยิ่งใหญ่นี้บรรลุผลสำเร็จอย่างงดงาม พระบรมเดชานุภาพและพระมหากรุณาธิคุณ ได้รับการแซ่ซ้องสดุดีไปยัคนานาประเทศทั่วโลก ประชาชนชาวไทยพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามแด่พระองค์ท่านว่า “สมเด็จพระปิยมหาราช” ด้วยทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ผู้เป็นที่รักของปวงชน

๒๒ กรกฎาคม

วันประเทศไทยประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ อุบัติขึ้นในทวีปยุโรป ในวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ระหว่างคู่สงคราม ประกอบด้วยกลุ่มประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย กับกลุ่มมหาอำนาจกลาง ได้แก่ เยอรมนี ออสเตรีย ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี ตลอดระยะเวลา ๓ ปีนับแต่เริ่มสงครามเป็นต้นมารัฐบาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศนโยบายให้ชาติไทยเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เนื่องจากไทยมีสัมพันธภาพกับประเทศที่เป็นคู่สงครามเหล่านั้น สำหรับความรู้สึกของชาวไทยทั่วไปมิได้ฝักใฝ่กับฝ่ายเยอรมนี เพราะเป็นชาติที่ไม่เคยทำตนเป็นมหาอำนาจรุกรานชาติใดในภูมิภาคแถบนี้ ทั้งยังดำเนินธุรกิจค้าขาย มีสินค้าเป็นที่นิยม และสนิทชิดชอบในอริยาศัยกับคนไทยเป็นอย่างดี ในส่วนผู้บริหารประเทศนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนเหล่าเสนาบดี ซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากประเทศในฝ่ายสัมพันธมิตรต่างมีพระทัยและใจเอนเอียงมาทางฝ่ายสัมพันธมิตร ถึงกระนั้นไทยก็ยังคงดำเนินนโยบายวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดต่อไป แม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประกาศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ จะได้ชักชวนไทยตลอดจนประเทศที่เป็นกลางให้เข้าช่วยฝ่ายสัมพันธมิตรทำสงครามด้วยก็ตาม

ครั้นวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ประชุมเสนาบดีเพื่อทบทวนเชิงวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ที่จะกระทบต่อสถานการณ์ในการดำรงความเป็นกลางของชาติ ทรงประจักษ์ว่าฝ่ายเยอรมนีไม่มีทีท่าว่าจะมีชัยชนะ ไทยควรหาทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติให้มากที่สุด และยังทรงมีพระราชดำริว่า “การอยู่นอวงนั้นไม่ดี แต่การจะเข้าต้องเข้าอย่างมีเกียรติ” ในที่สุดทรงตัดสินพระทัยประกาศสงครามกับกลุ่มมหาอำนาจกลาง ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยมีกระแสพระบรมราชโองการแสดงเหตุผลว่า “เพื่อรักษาธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ”

วันนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เวลาเช้าตรู่ ๗ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงฉลองพระองค์ด้วยเครื่องทรงมหาพิชัยยุทธ อันเป็นเครื่องทรงตามแบบโบราณราชประเพณี

สำหรับพระมหากษัตริย์เมื่อเสด็จออกรบ ประกอบด้วยใจกระเบนพระภูษาใหม่ และฉลองพระองค์พระภูษาแพรเป็นสีแดงทั้งชุด มีผ้าคาดฉลองพระองค์ผูกชาย ทรงสะพายพระสังวาลนพรัตน์ราชวรารณที่พระอังสะขวา ทรงพระบาทสีขาวนวล รองพระบาทสีแดง พระหัตถ์ซ้ายทรงถือพระแสงดาบคาบค่าย (องค์จำลอง) พระหัตถ์ขวาทรงถือยอดชัยพฤกษ์ ทรงหัตถ์โบมะตูมที่พระกรรณเบื้องซ้าย เสด็จพระราชดำเนินเป็นกระบวนพยุหยาตราสถลมารค จากพระที่นั่งบรมพิมานไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อทรงจุดธูปเทียนนมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร จากนั้นเสด็จออก ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยพระราชทานพระบรมราชโองการแก่ข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนรวมทั้งสื่อมวลชน ชี้แจงมูลเหตุที่ไทยต้องประกาศสงครามเข้าร่วมกับทางฝ่ายสัมพันธมิตร

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตัดสินพระทัยส่งกองทหารอาสาสมัครไปร่วมรบกับฝ่ายสัมพันธมิตร โดยออกเดินทางจากประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ เหล่าทหารอาสาสมัครไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่ในสมรภูมีย่างกล้าหาญ ทำชื่อเสียงแก่ประเทศชาติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระทัยโสมนัสเป็นที่ยิ่งได้พระราชทานกระแสรบพระราชมารดาว่า

“วันที่รู้สึกภูมิใจที่สุดในชีวิตของข้าคือ วันที่ได้ทราบว่ากองทหารไทยได้รุกรบพุ่งเข้าไปเหยียบดินแดนข้าศึกแล้ว และความระแวกแห่งมหามงคลการณ์อันนี้ จะฝังมั่นอยู่ในดวงใจส่งเสริมให้สู้เสียสละต่อไปในนามแห่งชาติอันเป็นที่รัก และเมืองมารดรเรา”

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ ยุติลงในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๑ ธงไตรรงค์ของไทยมีโอกาสโบกสะบัด พร้อมกับธงชาติของบรรดาประเทศที่ชนะสงครามในการสวนสนามฉลองชัยชนะของประเทศสัมพันธมิตร ณ กรุงปารีส กรุงลอนดอน และกรุงบรัสเซล ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของประเทศต่างๆ ในโลกมากขึ้น

ผลแห่งการที่ไทยตัดสินใจเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตร ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ อาทิ ข้อผูกพันอันเสียเปรียบตามสนธิสัญญาที่ไทยทำไว้กับประเทศต่างๆ ในอดีตได้รับการแก้ไขให้เป็นสนธิสัญญาที่เสมอภาคฉบับใหม่ ข้อสำคัญไทยได้รับเอกลิทธิทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งได้รับอิสรภาพอย่างเต็มที่ในการกำหนดพิภพอุตสาหกรรม

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ จึงมีความสำคัญยิ่งด้วยเป็นจุดแห่งความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศของไทยกับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งผลแห่งความเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

สิ่งอนุสรณ์เนื่องในการประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในปัจจุบัน ได้แก่

- วงเวียน ๒๒ กรกฎาคม เป็นวงเวียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
- อนุสาวรีย์ทหารอาสา ประดิษฐานหน้าโรงละครแห่งชาติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมื่อครบรอบ ๑ ปี แห่งวันเข้าสู่สงคราม เป็นที่บรรจุอัฐิทหารอาสาที่เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น ๑๙ นาย ทุกวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ของทุกปี จะมีการวางพวงมาลาลักการะดวงวิญญาณของผู้กล้าหาญเหล่านั้น

- พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประดิษฐานหน้าธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ถนนพหลโยธิน เป็นพระบรมรูปทรงเครื่องมหาพิชัยยุทธ ซึ่งปั้นหล่อตามภาพพระบรมฉายาลักษณ์ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์ - จิตรกร) ฉายไว้

□ □ □

ตกแต่งลวดลาย...ก่อนกลายเป็นเซรามิกชิ้นสวย